

Кравець Л. К.

*Національного університету «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права*

ВВЕДЕННЯ ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ ДО ЧИННОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЯ ЧИ КРИМІНАЛІЗАЦІЯ?

Питання формулювання інституту кримінального проступку та визначення його нормами чинного кримінального законодавства з моменту вступу в силу нового Кримінально-процесуального кодексу України є, мабуть, однією із найактуальніших проблем як для вітчизняних науковців у цій галузі, так і законодавців, оскільки така реформа кримінального законодавства потребує не аби якого переосмислення та змін самої системи побудови кримінального законодавства країни.

Досліджуючи поняття «кримінально-правова політика» А. А. Митрофанов визначає його у широкому значенні як здійснення протидії злочинності з використанням засобів кримінальної репресії, а у вузькому як політику протидії злочинності з використанням засобів матеріального кримінального права (Митрофанов А. А. Основні напрямки кримінально-правової політики в Україні: формування та реалізація : автореф. дис. здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук : спец. : 12.00.08 / А. А. Митрофанов. – К., 2005. – С.11). Д. О. Балабанова визначає криміналізацію як процес виявлення суспільно небезпечних форм індивідуальної поведінки, визнання допустимості, можливості й доцільності кримінально-правової протидії їм і фіксації їх у законі як злочинних і кримінально караних (Балабанова Д. О. Теорія криміналізації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец 12.00.08 / Д. О. Балабанова ; Одеська національна юридична академія. – Одеса, 2007. – С. 10). Станом на квітень 2013р. у Верховній Раді країни було зареєстровано два законопроекти про внесення змін до КК України щодо запровадження інституту кримінальних проступків: це законопроект № 10126 , внесений на розгляд групою народних депутатів України Стретовичем В. М. Головатим С. П., Приaticoю Д. М., Шишкіною Е. В., який було внесено на розгляд Верховної Ради VI скликання, однак було відкликано; та проект № 1202, внесений на розгляд народним депутатом Швецем В.Д, який було внесено на розгляд Верховної Ради VII скликання, ще не було розглянуто, але вже рекомендовано комітетом з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності повернути на доопрацювання. Однак, не заважаючи на не зовсім схвальні оцінки вказаних законопроектів, маємо їх розглянути оскільки, по-перше, їх зміст відображає напрямок сучасної законотворчості у площині розробки та впровадженні інституту кримінального проступку, а, по-друге, аналіз та зауваження до таких документів може стати корисним для подальшого процесу законотворчості.

Кожен з вказаних законопроектів пропонує вводити інститут кримінального проступку до кримінального законодавства саме шляхом зміни та доповнення чинного КК України. При цьому кожен з них, хоча із певними відмінностями, пропонує сформувати коло кримінальних проступків саме з частини складів злочинів вже передбачених чинним КК та відповідної частини адміністративних правопорушень. Не вдаючись у дискусію про вдалість формулювання визначених у цих проектах дефініцій кримінального проступку, маємо звернути увагу на те, що сам процес формування кола таких проступків саме вказаним чином, має, з нашої точки зору, не зовсім однозначні наслідки, при оцінці таких дій саме в площині наведеного вище визначення криміналізації, як методу кримінальної політики нашої держави. Так виділення серед вже існуючих складів злочину окремої групи таких за критерієм меншої суспільної небезпечності, та відповідне подальше зменшення кримінальної відповідальності за них шляхом, зокрема, незастосування за їх вчинення судимості, на наш погляд, є нічим іншим як саме декриміналізацією цих діянь (що є ще одним доводом для виокремлення вказаних правопорушень в окреме кодифіковане джерело). Разом з цим, з іншого боку, введення до КК відповідних адміністративних правопорушень, є нічим іншим, ніж саме криміналізація таких діянь. Чому маємо зауважити, в окремих випадках, взагалі перекреслює попередньо проведені заходи щодо гуманізації кримінального законодавства, а саме декриміналізації (тобто виключення з КК України!) окремих складів злочину із включенням їх саме до КпАП. Яскравим прикладом цього може слугувати протиріччя із ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» від 15.11.2011р. яким було виключено з Розділу VI КК України окремі склади злочинів у сфері господарської діяльності (із відповідним включенням їх до КпАП України), та які було запропоновано названими законопроектами знову включити до КК України, введенням їх до категорії кримінальних проступків, як то, наприклад, ст.ст. 207,208, 214, 215, 217 та ін. КК.

Аналізуючи вказані проблеми доходимо висновку, що існуюча побудова системи чинного кримінального законодавства методом криміналізації, а саме шляхом введення кримінально правової заборони саме до КК, зумовлює вкрай важкий шлях перебудови такої системи із відповідним включенням до неї законодавчої бази про кримінальні проступки. Можливо виходом з цієї ситуації може стати введення нового методу кримінально-правової заборони, який поряд із криміналізацією обумовлюватиме заборону кримінальних проступків, як різновид кримінальних правопорушень, можливо іншого погляду потребуватиме визначення сутності самої криміналізації.